

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

הכתוב מדבר באשה שנדרה צנויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואע"פ שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו לשאינן מופרים (ספרי):

(ז) ואם היו תהיה לאיש – (נדרים כז) זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה הרי נשואה אומר וכאן בארוסה ובא לחלוק בה שאציה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב הרי זה אינו מופר ואין צ"ל אם קיים אחד מהם: ונדריה עליה – שנדרה צבית אציה ולא שמע בהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו:

(ז) צבית אציה – (ספרי) צרקות אציה ואפי' אינה צביתו: צנעוריה – ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת אינה צרקותו של אציה להפר נדריה ואי זו היא קטנה אמרו צביתו צת י"א שנה ויום א' נדריה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום א' אינה צריכה להצדק:

(ו) ואם הניא אציה אותה – אם מנע אותה מן הגדר כל' שהפר לה. הגאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציום שמוע אישה יניא אותה והפר הוא אומר הגאה זו הפרה ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לב) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד) וילעתם את תנואתי את אשר סרתם מעלי: וה' יסלח לה – צמה

נביא – יהושע פרק יג' טו'-ב'

(טו) ויתן משה למטה בני ראובן למשפחתם: (טו) ויהב משה לשבטא דבני ראובן לזרעיתיהון:

(טז) ויהי להם הגבול מערוער אשר על שפת נחל ארגון והעיר אשר בתוך הנחל וכל המישד על מידבא: (טז) והוזה להון תחומא מערוער די על כיה נחלא דארגון וקרתא די בגו נחלא וכל מישראל עד מידבא:

(יז) חשבון וכל עריה אשר במישור דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון: (יז) חשבון וכל קרווא די במישור דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון:

(יח) ויהצה וקדמות ומפעת: (יח) ויהצה וקדמות ומפעת:

(יט) וקריתים ושבמה וצרת השחר בהר העמק: (יט) וקריתים ושבמה וצרת השחר בטורא דמישראל:

(כ) ובית פעור ואשדות הפסגה ובית הישמות: (כ) ובית פעור ומשפך מרמתא ובית ישמות:

רש"י

(יכו) צהר העמק – צטורא למישראל:

כתובים – תהלים פרק ד' א'-ו'

(א) למנצח אל הנחילות מזמור לדוד: (א) לשבחא על חנגין תושבחתא לדוד:

(ב) אמרי האזינה יהוה בינה הגיגי: (ב) מימרי אצית יי אתבין רנוני:

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

- (ג) הַקְּשִׁיבָה לְקוֹל שְׁוַעֵי מַלְכֵי וְאַלְהֵי בְּי אֱלִיָּה אֶתְפַּלֵּל: (ג) צִית לְקַל בְּעוֹתֵי מַלְכֵי וְאַלְהֵי אֲרוֹם קְדַמְךָ אֶצְלִי:
 (ד) יְהוָה בִּקְרָתְךָ תִּשְׁמַע קוֹלֵי בִקְרָתְךָ לְךָ וְאַצְפֶּה: (ד) יי בצפרא שמע קלי בצפרא אסדר קדמך ואסתבי:
 (ה) בִּי לֹא אֵל חֲפִצַּךְ רָשַׁע אֶתָּה לֹא יִגְרָךְ רָע: (ה) מטול דלא אלהא רעי רשעא אנת לא אתותב עמך בישא:
 (ו) לֹא יִתְיַצְבוּ הוֹלְלִים לְנֶגְדַ עֵינֶיךָ שְׂנֵאתָ כָּל פְּעֻלֵי אָוֶן: (ו) לא יתעתרון מתלעבין קבל עינג סניתא כל עובדי שקר:

רש"י

- (א) אל הנחילות – מנחם פתר זכרון נחילות ועלמות גיחות ידותון כלם שמות כלי זמר הם ונעיומות המזמור היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי ומדרש אגדה יש מפרשים נחילות לשון נחלה ואין זה משמעות התיבה וגם ענין המזמור אינו מדבר בנחלה ויתכן לפתור נחילות גייסות כמו נחיל של דבורים וכמו (תהלים יח) ונחלי בליעל ות"י סיעת חייבין תפלה בשביל גייסות אויבים הבאים על ישראל ואומר המשורר מזמור הזה בשביל כל ישראל:
 (ב) אמרי האזינה ה' – כשיש בי כח לשאול ארכי לפניך וכשאין בי כח להתפלל לפניך והדאגה עלורה בלבי בינה הגיגי הדין הגיון לבי כך מפורש במדרש כל בינה שבמקרא הטעם תחת הגון חוץ מזה וחזירו (באיוב לה)
 (ג) ואם בינה שמעה זאת שאינו שם דבר אלא לשון הבן כמו (משלי כג) בין תבין את אשר לפניך לפיכך הטעם תחת הבי"ת:
 (ד) בקר תשמע קולי – בבוקר אני קורא לך עליהם שהוא עת משפט ברשעי כמו שנאמר לבקרים אכמית כל רשעי ארץ (תהלים קא) היה זרועם לבקרים (ישעי' לג) כי בבקר בבקר יעבור (ישעיהו כח). בקר אערך לך – תפלתי על זאת, אערך לשון מערכה הוא כך חזרו מנחם. ואלפה – שתעשה בהם משפטים:
 (ה) כי לא אל חפץ רשע אתה – ונאה לך לאבד הרשעה מן העולם. לא יגורך רע – לא יגור אצלך:
 (ו) הוללים – משתטים ובלשון משנה מעורבבין:

משנה – שביעית פרק ט'

(א) הפיגם, והירבוזין השוטים, והחלגלוגות, בסבך שבהרים, והפרפס שבהרות, והגרגר של אפר, פטורין מן הפעשורות, ונלקחים מפל אדם בשביעית, שאין פיוצא בהם נשמר. רבי יהודה אומר, ספיחי חרדל, מתרין, שלא נחשדו עליהן עוברי עברה. רבי שמעון אומר, כל הספיחים, מתרין, חוץ מספיחי כרוב, שאין פיוצא בהם בירקות שדה. וחכמים אומרים, כל הספיחים אסורים:

כרפס – של נהרות דוקא, אבל לא של גינה:
 כרפס – אפוי"ז בלע"ז: גרגיר – אוריג"א בלע"ז – שבאפר – הגדל באחו, אבל של גינה חשוב הוא: פטורים מן המעשר – בכל השנים, כמפרש טעמא שאין כיוצא בהם נשמר, שאין נחשבין בעיני בעליהן ומפקירין

רע"ב – (א) הפיגם – עשב שקורין רוט"א בלע"ז: והירבוזין – אספרג"י בלע"ז, והשוטים הם אספרג"י של שדות, אותן שאינן של גנות: והחלגלוגית – בערבי רגל"א, ובלעז וירדולאג"ש, וכוסבר קוליאלנד"ר בלעז. ודוקא של הרים, אבל של גינה חשוב הוא: וכן

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

מוסרין דמי פירות שזיעית לעם הארץ, אף על פי שהפירות הן מן ההפקר, יותר ממזון שלם סעודות, מפני שהוא חשוד לאכזר הדמים ואינו נוהג בהם קדושת שזיעית: שלא נחשדו עליהם עובדי עזריה – להביאם מן המשומר. ואין הלכה כר' יהודה: כל הספיחין מותרין – לקחת מכל אדם למחזיקין להו שאינם מן המשומר: חוץ מספיחי כרוב – שחזקתן מן המשומר לפי שאין כיוצא בהם בירקות שדה שאין גדילים כמותן במדבר ואין הלכה כרבי שמעון:

אותו, והפקר פטור מן המעשר כדכתיב (דברים יד) ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמד, בדבר שאין לו חלק ונחלה עמד יטול מעשרותיו, ילא הפקר לקט שכחה ופאה שיש לו חלק עמד: ונלקחים מכל אדם בשזיעית – לפי שאין דרך לשמרן דכל דבר שדרך לשמרו אכור לקנות אותו מעם הארץ בשזיעית שהוא חשוד לשמור הפירות ושלא להפקירן, והלוקח מן המשומר אפילו כחצי איסר אכור, וכל הגך דמתניתין, שחזקתן שאין משמרין אותו מותר ליקח מהן מעם הארץ כדי מזון שלם סעודות בלבד ולא יותר, שאין

(ב) שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְבַעֲרֹה, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגְּלִיל. וְשְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת. גְּלִיל הָעֵלְיוֹן, וְגְלִיל הַתְּחִתּוֹן, וְהָעֵמֶק. מִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וְלַמְעֹלָן, כָּל שְׂאִינֹו מִגְּדַל שְׁקֵמִיּוֹן, גְּלִיל הָעֵלְיוֹן, וּמִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וְלַמְטוֹן, כָּל שְׂהוּא מִגְּדַל שְׁקֵמִיּוֹן גְּלִיל הַתְּחִתּוֹן. וְתַחֲסֹוּם טְבַרְיָא, הָעֵמֶק. וּבִיהוּדָה, הַהָר וְהַשְּׁפֵלָה וְהָעֵמֶק. וְשְׁפֵלַת לֹוד בְּשְׁפֵלַת הַדְּרוֹם, וְהָהָר שְׁלֹה בְּהַר הַמְּלֹךְ.

מבית חורון ועד הים מדינה אחת:

ממנה נחלק לשלשה חלקים: כל שאינו מגדל שקמים גליל העליון – שהשקמים אין גדילים אלא בשפלה, וסימן לדבר כשקמים אשר בשפלה (מלכים א' ו): ותחום טבריא – הוא העמק, אלו השלשה הם מהגליל: ההר והשפלה והעמק – הם שלשה חלקים של ארץ יהודה: שפלת לוד, והר [שלה] לוד, ומבית חורון עד הים, – הם שלם חלוקות של עבר הירדן, ושפלת לוד כשפלת הדרום דכל זמן שאוכל בשפלת [הדרום] אוכל בשפלת [לוד], וההר של שפלת לוד אוכלים בו כל זמן שאוכלים בהר המלך: מבית חורון ועד הים מדינה אחת – וכל זמן שלא כלה לחיה מאחת מן המקומות שזיניהם יכולים כל אנשי הגבול שהוא לאכול על ידי המקום האחד שלא כלה בו לחיה מן השדה:

רע"ב – (ג) שלם ארצות – בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין זיעור, וזיעור האמור בכל מקום בשזיעית הוא שכל זמן שאין נמצא בשדה מאותו המין שאסף אליו צבית, חייב לזער אותו המין מן הצבית מיד, כגון אם לקח תאנים ועשה מהן גרוגרות, אינו יכול לאכול מאותם גרוגרות אפילו בשנה השזיעית, אלא כל זמן שנמצאים תאנים מחוברות לאילן, וכשכלו התאנים מן האילנות חייב לזער הגרוגרות שצביתו, או לאכול כולן מיד, או להפקירן, עד שלא יאחר מהם צביתו, דכתיב (ויקרא כה) ולצהמתך ולחיה, כל זמן שחיה אוכלת בשדה, האכל לצהמתך מן הצבית. כלה לחיה מן השדה, כלה לצהמתך מן הצבית. והשתא קאמר שארץ ישראל כולה נחלקת לשלשה חלקים לענים זיעור וכל חלק וחלק

(ג) וְלַמְּהָ אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת. שִׁיחֵיו אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת, עַד שִׁיבְלָה הָאֲחֵרוֹן שְׁבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת אֶלָּא בִּיהוּדָה.

ושאר כל הארצות, בהר המלך. וכל הארצות, באחת לזיתים ולתמרים:

לזיעור ותו לא: שיהיו אוכלים – ציהודה עד שיכלה האחרון שזשלם ארצותיה, וכן בגליל וכן בעבר הירדן, אצל אין אוכלים ציהודה על

רע"ב – (ג) ולמה אמרו שלם ארצות – הואיל ושלם ארצות בכל אחת הרי כאן תשע ארצות למאי הלכתא אמרו שלם ארצות

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

ארלות שבארץ ישראל: וכל הארלות כחת לזיתים ולתמרים – כל הארלות שבארץ ישראל אוכלים זיתים ותמרים על ידי ארץ אחת שלא כלו זה הזיתים והתמרים לחיה מן השדה, בין שתהיה הארץ ההיא ביהודה או בעבר הירדן או בגליל. ואין הלכה כרבי שמעון:

(ד) אוכלין על המפקד, אבל לא על השמור. רבי יוסי מתיר אף על השמור. אוכלין על הספיחין ועל הדופדא, אבל לא על הסתונגיות. רבי יהודה מתיר כל זמן שבפרו עד שלא יכלה הקיץ:

רע"ב – (ז) אוכלים על המופקר – אוכלים ממה שבצית על ידי שמנוי מאותו המין במקום המופקר, אבל אם פסק וכלה אותו המין ממקום המופקר, אף על פי שנמצא ממנו במקום השמור ציתים או צגנות חייב לבער, כדלמרו, כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית: רבי יוסי מתיר אף על השמור – ואין הלכה כרבי יוסי: אוכלים על הטפחים – על מה שמשימים העופות בטפחים שהן כלי חרס הצנויים בכותל אשר

(ה) הבובש שלשה כבשים בחבית אחת, רבי אליעזר אומר, אוכלין על הראשון. רבי יהושע אומר, אף על האחרון. רבן גמליאל אומר, כל שפלה מינו מן השדה, יבער מינו מן החבית, והלכה כרבן גמליאל. רבי שמעון אומר, כל ירק, אחר לבעור. אוכלין ברגילה עד שיכלו סגירות מבקעת בית נטופה:

רע"ב – (ה) הכובש שלשה כבשים – שלשה מיני ירק: בחבית אחת – של חומץ או של ליר כדי שיתקיימו שלשת מיני הירק יחד: רבי אליעזר אומר אוכלים על הראשון – וכיון דכלה מין אחד מהן מן השדה נאסרו כולם ואפילו אותן שלא כלו, שאותו מין שכלה נתן טעם באותן שלא כלו ואסרו. דתנן לעיל בפרק ז' שזיעית אוסרת במינה במשהו, ושלא במינה צנות טעם: רבי יהושע אומר אף על האחרון – על סמך מין הכלה אחרון יאכל משלשתן, אף על פי שבצר כלו השנים לחיה שבשדה. וטעמא דרבי יהושע הואיל ואלו שכלו בלועים מטעם אותו שלא כלה דלמרו קרא (ויקרא כה) מן השדה תאכלו את תבואתה, כל

זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מן הבית, והאי קרא יתירא הוא דהא דרשינן לה מן ולבהמתך ולחיה אשר בארץ, כל זמן שחיה אוכלת בשדה האכל לבהמתך מן הבית וכו', אלא קרא לכבושים הוא דלמרו והכי קאמר מן השדה תאכלו את תבואתה, אם יש בשדה מקלט מן הדבר הנכבש צית שהטעם הבלוע בדבר הנכבש יש צמינו עדיין בשדה, שעדיין לא כלה, אף על פי שעיקר הפרי כלה, אף על פי כן תאכלו את תבואתה ואינו זקוק לבער: כל ירק אחד הוא – לא נתנו חכמים שיעור לכל ירק וירק בפני עצמו אלא אף על פי ששלשתן כלו מן השדה הואיל ואיכא שאר ירקות שלא כלו אוכל על ידו

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

גמליאל, לכל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החצית ואוכל את השאר:

(ו) המלקט עֲשָׂבִים לַחִים, עַד שְׁיִיבֵשׁ הַמֶּתוּק. וְהַמְגַבֵּב בַּיָּבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. עֲלֵי קָנִים וְעֲלֵי גִפְנִים, עַד שֶׁיִּשְׂרֹוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְגַבֵּב בַּיָּבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְרִי, בְּבִלְן עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ:

שְׂרֹוּבַע אֶת הַקֶּבֶה: פִּירוּשׁ אַחֵר, שְׂמֵרֵצִין הַעֵפֶר וּמִשְׂכִּיבֹו. תַּרְגּוּם רֹוֹצַן, רְבִיעֵ: וְעֲלֵי גִפְנִים – לַחִים, אוֹכְלִים זֶהוּ כָל זְמַן שְׂנֵמֵלֵאִים זֹאזִיבֶהוּ, כְּלוּמָר, זִמְחֹוֹבֵר לֵאמֹר: שִׁשְׂרוּ – שִׁפְלוּ: וְהַמְגַבֵּב זִיבֵשׁ – זֵעֲלֵי קָנִים וּגִפְנִים יִבְשִׁים, אוֹכֵל עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ וְאַחֵר כֵּךְ יִבְעֵר: זְכוּלֹן – זִין עֲשָׂבִים זִין קָנִים וּגִפְנִים זִין לַחִים זִין יִבְשִׁים. וְאִין הַלְכָה כִּר' עֲקִיבָא:

שֶׁאֵר יִרְקוֹת, וְלֹא יִבְעֵרֵם מִן הַחֲצִית עַד שִׁכְלוּ כָל הִירְקוֹת כּוֹלֵן מִן הַשָּׂדֶה. וְהַלְכָה כִּרְצוֹן (ו) הַמֶּלְקֵט עֲשָׂבִים לַחִים, עַד שְׁיִיבֵשׁ הַמֶּתוּק. וְהַמְגַבֵּב בַּיָּבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. עֲלֵי קָנִים וְעֲלֵי גִפְנִים, עַד שֶׁיִּשְׂרֹוּ מֵאֲבִיהֶן. וְהַמְגַבֵּב בַּיָּבֵשׁ, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְרִי, בְּבִלְן עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ: רַע"ב – (ו) הַמֶּלְקֵט עֲשָׂבִים לַחִים – אוֹכֵל זֵלֹא זִיעוֹר עַד שִׁיבֵשׁ לַחֲלוּחִית הָאֶרֶץ הַמִּמְתַּק אֶת הַפִּירוֹת, מִשֶּׁם וְאוֹלֵךְ חֵיב לְזַעֲרוֹ: הַמְגַבֵּב זִיבֵשׁ – הַמֶּלְקֵט זֵעֲשָׂבִים יִבְשִׁים אוֹכֵלֵן זֵלֹא זִיעוֹר: עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ – שֶׁהִיא זִשְׁנָה זִינוּנִית זֵעֲשָׂרִים וְשִׁלְשָׁה זִמְרַחֲשׁוֹן, מִשֶּׁם וְאוֹלֵךְ חֵיב לְזַעֲרוֹ: מְגַבֵּב – תַּרְגּוּם לְקוּשֶׁשׁ קֵשׁ, לְגַבְזָא: רְבִיעָה – עַל סֵם שְׁהַמְטֵר רֹוֹבַע אֶת הָאֶרֶץ וּמוֹלִידָה כּוֹזֵר זֶה

(ז) בַּיּוֹצֵא בּוֹ, הַמְשִׁבִּיר בֵּית לַחֲבֵרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. הַמְנַדֵּר הַנְּאָה מִחֲבֵרוֹ עַד הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. עַד אִימְתֵי עֲנִיִּים נְכַנְסִים לַפְּרֻדְסוֹת, עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ. מֵאִימְתֵי נְהַיִן וְשׁוֹרְפִין בְּתַבֵּן וּבְקֵשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית, מִשֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ:

דַּסְתָּם תִּזְנוּ וְקֵשׁ חֲזִי לְמֵאֲכָל זֵהֵמָה, וַיֵּשׁ זֹו קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית, וְאֶסוֹר לְשַׂרְפוֹ לְוִיהֶגוֹת זֹו הַגֹּאֵה שֶׁל [אֲבוֹד], מִשּׁוּם דְּרַשְׁיִין לְאֲכֹלָה וְלֹא לְהַפְסֵד, אֲזַל כְּשֶׁנִּחְזַטֵּל מֵהַ שְׁבַעֲדָה מִמֵּאֲכָל חֵיהָ, פִּקְעָה קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית מִמָּה שְׁבַעֲדָה:

רַע"ב – (ז) עֲנִיִּים נְכַנְסִים לַפְּרֻדְסוֹת – זֵשֶׁאֵר שְׁנֵי שְׂרֹוּבַע, לִיטוֹל לְקַט שְׂכַחַה וּפֹאֵה. וְכֵן נְכַנְסִים לְגִנוֹת זִמוּלֵאֵי שְׁבִיעִית: עַד שֶׁתֵּרַד רְבִיעָה שְׁנֵייהָ – מִפְּנֵי מוֹחֲרוֹת פִּירוֹת שְׁבִיעִית שְׁנֵייהָ זֵה: זִתְזֵן וּבְקֵשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית –

(ח) מִי שֶׁהָיָה לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית וְהִגִּיעַ שְׁעַת הַבְּעוֹרָה, מִחֲלֵק מְזוֹן שֶׁלֵּשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְעֲנִיִּים אוֹכְלִין אַחֵר הַבְּעוֹרָה, אֲבָל לֹא עֲשִׂירִים, דְּבִרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אֹמְרִי, אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלִין אַחֵר הַבְּעוֹרָה:

וְאַחֵר כֵּךְ מִחֲלֵק לְשְׂכִינֵיו וּלְקָרוֹבָיו וּמִיּוֹדְעָיו, וּמוֹלֵאֵי וּמְנִיחַ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ וְאוֹמֵר אֲחִינוּ זֵית יִשְׂרָאֵל מִי שְׂרָדִיק לְטוֹל יְטוֹל: וְעֲנִיִּים אוֹכְלִים אַחֵר הַבְּעוֹרָה אֲזַל לֹא עֲשִׂירִים – דְּכַתִּיב (שְׂמוֹת כג) וְאֲכָלוּ אֲזִינוּ עִמָּךְ וַיִּתְרַם תֹּאכֵל חֵית הַשָּׂדֶה, אֲזִינוּ עִמָּךְ וְלֹא עִמָּךְ: אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֲשִׂירִים – קָרִי זֵיהָ וְאֲכָלוּ אֲזִינוּ וְגַם עִמָּךְ. וְהַלְכָה כִּר' יוֹסֵי:

רַע"ב – (ח) וְהִגִּיעַ שְׁעַת הַבְּעוֹרָה – זְמַן זִיעוֹר הַפִּירוֹת לְפִי מִקוּמָם כְּדַתְנֵן לְעִיל שֶׁלֵּשׁ אֲרָמוֹת לְזִיעוֹר, וּזְבַרְיִתָּח שְׁנֵינוּ אוֹכְלִין זֵעֲנָזִים עַד הַפֶּסַח, זִזִּיתִים עַד הַעֲלֵרֶת, זִגְרוּגָרוֹת עַד הַחֲנוּכָה, זִתְמָרִים עַד הַפּוּרִים, וְכוּלֵן שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׂמִינִית, וְזִמְנִים הִלְלוּ זִסְתָּם שְׁאִין יוֹדַע אֶם כֹּלָה לַחֵיהָ מִן הַשָּׂדֶה אֶם לֹא. אֲזַל זִידוּעַ הַכֵּל לְפִי מֵהַ שְׂכָלוֹ: מִחֲלֵק מְזוֹן שֶׁלֵּשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד – מֵאֲנָשֵׁי זֵיתוֹ

(ט) מִי שֶׁהָיָה לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית שְׁנֵייהָ לֹא בִּירְשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה, רַבִּי אֶלְיעָזֵר אֹמְרִי, יִנְתְּנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן. וְחֲכָמִים אֹמְרִים, אִין חֲחוּטָא נְשַׁבֵּר, אֶלָּא יִמְכְּרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן, וְדָמִיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מֵעֵסֶת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֵּא הוֹרְמָה חֲלָתָהּ, חֵיב מִיָּתָהּ:

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

לדין מותר לאכול פירות שביעית בין בטובה בין שלא בטובה, אלא לדין לאמרת אסור לאכול פירות שביעית בטובה, היכי קאמרת ינתנו לאוכליהן ושקית למי שנתנו לו פירות שביעית במתנה לאכול עם אחרים, והלא מצינו חוטא נשכר שאוכל אותן עם כל בני אדם, והדין נותן לפי דבריך שימכרו לאוכליהן שיפרע אותם מה שהן שוין כדי שלא יהא חוטא נשכר והדמים יתחלקו לכל אדם. ואין הלכה כרבי אליעזר: האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה – ללא תימא אין חלה בשביעית, משום דכתיב לאכלה ולא לשרפה, וחלה אם נטמאת טעונה שריפה, קא משמע לן, דראשית עריסותיכם אמרה תורה, מאיזו עיסה שתהיה, חלה תרימו:

רע"ב – (ט) ר' אליעזר אומר יתנו לאוכליהן – אף על פי שפירות הללו בהיתר נלקטו לאכול בקדושת שביעית, מכל מקום סבר ר' אליעזר דאסור לזה שנתנו לו פירות הללו לאכול לבדו אלא ינתנו לו שיאכלם הוא עם אחרים, דר' אליעזר לטעמיה דסבר כבית שמאי דאמרי (לעיל מ"ב פ"ד), אסור לאכול פירות שביעית בטובה, כלומר להחזיק טובה למי שנתן לו פירות שביעית דרחמנא אפקרינאו, הלכך זה שנתנו לו פירות שביעית במתנה או נפל לו בירושה אסור שיאכלם לבדו, שלא יחזיק טובה למי שהוריקס לו או שנתנם לו במתנה, אלא יאכל אותם עם אחרים כדי שלא יהא אוכל פירות שביעית בטובה: וחכמים אומרים אין החוטא נשכר – חכמים לדבריו דרבי אליעזר קאמרי ליה,

גמרא – ברכות דף מו' ע"א

רבי זירא חלש על לגביה רבי אבהו קביל עליה אי מתפח קטינא חריך שקי עבידנא יומא טבא לרבנן אתפח עבד סעודתא לכולהו רבנן כי מטא למשרי אמר ליה לרבי זירא לישרי לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרבי יוחנן דאמר בעל הבית בוצע שרא להו כי מטא לברוכי אמר ליה נברך לן מר אמר ליה לא סבר לה מר להא דרב הונא דמן בבל דאמר בוצע מברך ואיהו כמאן סבירא ליה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי בעל הבית בוצע ואורח מברך בעל הבית בוצע כדי שביצע בעין יפה ואורח מברך כדי שיברך בעל הבית מאי מברך יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא ורבי מוסיף בה דברים ויצלח מאד בכל נכסיו ויהיו נכסיו ונכסינו מוצלחים וקרובים לעיר ואל ישלוט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי ידינו ואל יזדקק לא לפניו ולא לפנינו שום דבר הרהור חטא ועבירה ועון מעתה ועד עולם:

ק"י על הגמרא

ולאכול: רב הונא למצבל – היינו רב הונא סתמא ולפי שעכשוו היה רבי זירא בארץ ישראל במקום רבי אבהו, והיה עולה מצבל, קאמר הכי: קרובים לעיר – שיכול לראותן

קטינא חריך שקי – כך היו קורין לרבי זירא, וטעמא מפרש צבא מליעא בהשוכר את הפועלים (דף פ"ה א'): כי מטא למשרי – ליגנא דשירותא, כלומר לפרוס ברכת המוציא

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

בעל הצית תמיד ולדעת מה הן לריכוז: נכסיו – קרקעות:

זוהר – תרומה דף קנב' ע"ב

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו', כִּמְהָ זָכַיִן אֵינֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתְרַעֵי בְּהוּ, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָה מִכָּל עַמּוּן, וּבְגִינְהוּן דְּיִשְׂרָאֵל, יְהִיב מְזוּנָא וְשָׂבַעָא, לְכָל עַלְמָא. וְאַלְמָלָא יִשְׂרָאֵל, לֹא יְהִיב קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְזוּנָא לְעַלְמָא, וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אֵינֹן בְּגִלּוּתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּנִטְלֵי מְזוּנָא עַל חַד תְּרִין. בְּזַמְנָא דְּהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, הָוּה נְחִית לוֹן מְזוּנָא מֵאַתְרַּךְ עַלְמָא, וְאֵינֹן יְהִיב חוּלְק תַּמְצִית לְעַמּוּן עוּבְדֵי כּוֹכְבִים, וְעַמּוּן כְּלָהוּ לֹא אֲתַזְנוּ אֲלָא מִתַּמְצִית. וְהַשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אֵינֹן בְּגִלּוּתָא, אַתְּהַפֵּךְ בְּגוּוּנָא אַחְרָא:

מִתַּל לְמַלְכָּא, דְּאַתְקִין סְעוּדָתָא לְבְנֵי בֵיתָהּ, כָּל זַמְנָא דְּאֵינֹן עַבְדֵי דְּעוּתִיָּהּ, אַכְלֵי סְעוּדָתָא עִם מַלְכָּא, וְיְהִיב לְכַלְבֵּי חוּלְק גְּרַמִּין לְמוֹגְרָד. בְּשַׁעְתָּא דְּבְנֵי בֵיתָהּ לֹא עַבְדֵי דְּעוּתָא דְּמַלְכָּא, מַלְכָּא יְהִיב כָּל סְעוּדָתָא לְכַלְבֵּי, וְסָלִיק לוֹן גְּרַמִּי:

כְּגוּוּנָא דָּא, כָּל זַמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל עַבְדֵי דְּעוּתָא דְּמֵאַרְיָהוּן, הָא עַל פְּתוּרָא דְּמַלְכָּא אֵינֹן אַכְלֵי, וְכָל סְעוּדָתָא אַתְתַּקֵּן לְהוּן. וְאֵינֹן, מֵהֵוּא חֲדוּה דְּלָהוּן, יְהִיב גְּרַמִּי דְּאֵיֵהוּ תַּמְצִית לְעוּבְדֵי כּוֹכְבִים. וְכָל זַמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא עַבְדֵי דְּעוּתָא דְּמֵאַרְיָהוּן, אֲזֵלֵי בְּגִלּוּתָא, וְהָא סְעוּדָתָא לְכַלְבֵּי, וְאַסְתַּלַּק לוֹן תַּמְצִית (יחזקאל ד) כְּכָה יֵאָכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת לַחֲמֵם טָמֵא בְּגוּיִם, דְּהָא תַּמְצִית דְּגַעוּלִיָּהוּן אַכְלֵי. וְוֵי לְבָרָא דְּמַלְכָּא, דִּיתִיב וּמִצְפָּה לְפְתוּרָא דְּעַבְדָּא, מֵה דְּאַשְׁתָּאֵר מִגּוּ פְּתוּרָא אֵיֵהוּ אַכִּיל:

דְּוֹד מַלְכָּא אָמַר, (תהלים כג) תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שְׁלַחַן נֶגֶד צוּרְרֵי דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשִׁי כּוֹסֵי רוּיָהּ. תַּעֲרוּךְ לְפָנַי שְׁלַחַן, דָּא סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא. נֶגֶד צוּרְרֵי, אֵינֹן כְּלָבֵי דִּיתְבֵי קָמֵי פְּתוּרָא, מִצְפָּאן לְחוּלְק גְּרַמִּין, וְאֵיֵהוּ יְתִיב עִם מַלְכָּא בְּעַנּוּגָא דְּסְעוּדָתָא בְּפְתוּרָא:

דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשִׁי, דָּא רֵישָׁא דְּסְעוּדָתָא, דְּכָל מְשִׁחָא, וְשִׁמְנוּנָא, וְתַקוּן סְעוּדָתָא, אַתִּיֵּיֵהִיב בְּקַדְמִיתָא לְרַחֲמֵי דְּמַלְכָּא. מֵה דְּאַשְׁתָּאֵר, לְבַתְרָא אַתִּיֵּיֵהִיב לְכַלְבֵּי, וְלֵאֵינֹן פְּלַחֵי פְּתוּרָא. כּוֹסֵי רוּיָהּ, מְלֵיא פְּסָא קָמֵי רַחֲמֵי דְּמַלְכָּא תְּדִיר, דְּלֹא יַעֲטְרִיךְ לְמִשְׁאֵל. וְעַל רְזָא דָּא, הוּוּ יִשְׂרָאֵל תְּדִיר, עִם שְׂאֵר עַמּוּן:

חק לישראל – פרשת מטות יום א'

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק י"א'

(יז) בני הכפר שרצו למכור בית הכנסת שלהן או לבנות בדמיו בית הכנסת אחר או לקנות בדמיו תיבה או ספר תורה צריכין להתנות על הלוקח שלא לעשות אותו לא מרחץ ולא בורסקי והוא המקום שמעבדין בו את העורות ולא בית הטבילה ולא בית המים ואם התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר בשעת מכירה שיהא הלוקח מותר לעשות בו כל אלו מותר:

(יח) וכן אם התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר על מותר הדמים שיהיו חולין הרי הן חולין וכשלוקחין הדמים ובונים מהן בית הכנסת אחר או שיקנו מהם תיבה או מטפחות ותיק או חומשין או ספר תורה השאר יהא חולין כמו שהתנו ויעשו בהן מה שירצו:

(יט) וכן אם קבלו עליהן כל אנשי העיר או רובם אדם אחד כל מה שעשה עשוי והוא מוכר ונותן לבדו כפי מה שיראה ויתנה כפי מה שיראה:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאלי בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה
בת שמואלה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.